

- ד. העביר נכדיו.
ה. העביר זרע פסול.
ו. העביר ברגל.
ז. העביר שאר קרובים שאינם יוצאי ירכו.
ח. העביר עצמו.
א. מסר ולא העביר, העביר ולא מסר – פטור.
לדברי רש"י משרתיה הם המעבירים, והאב חייב כאשר נותן מזרעו להם להעביר, והם העבירוהו. ואולם הרבה ראשונים פרשו שהאב מוסר מזרעו להם, נוטל מהם ומעביר בעצמו.
ב. העביר כל זרעו – פטור. (מזרעו. וכגון שיש לו בן אחד בלבד או שהעביר כולם בבת אחת, אבל העביר בניו בזה אחר זה – כבר נתחייב בתחילה. ראשונים).
ג. רב אשי נסתפק במעביר בנו סומא או ישן.
ופסק הרמב"ם לפטור.
ד-ה. העביר בן בנו ובן בתו – חייב. וכן הדין בזרע פסול (כי מזרעו; בתתו מזרעו).
ו. אמר רב יהודה: אינו חייב עד שיעבירונו דרך העברה. אביי פירש שורת לבנים שמעבירים עליה והאש משני צדיה [ואינו שורפו. רש"י]. ולדבריו העביר ברגל – חייב, שכן דרכו. ורבא פירש שדרך העברה בקפיצה מעל חפירה שהאש בתוכה. ולדבריו העביר ברגל פטור, שאין זו דרך העברה. וכן שנו בברייתא. הרמב"ם פסק שהעבירו ברגלו חייב. ופרשו דעתו שמה ששנו לפטור היינו ברגלו של המעביר, אבל ברגל הבן – חייב.
ז. העביר שאר קרובים שאינם יוצאי ירכו – פטור.
ח. העביר עצמו – פטור. ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב (לא ימצא בך – בעצמך).

דף סה

- קמב. א. הידעוני – האם חייב חטאת בשגגה? עשה באוב ובידעוני בהעלם אחד – כמה חטאות הוא חייב?
ב. העובר על כמה עבירות בהעלם אחד – מהו הדבר הקובע לחייב חטאת על כל עבירה ועבירה, חלוקת הלאו בתורה או חלוקת הכרת או חלוקת מיתת בית דין?
ג. האם חייבים קרבן חטאת על עבירה ללא מעשה? האם חייבים על מעשה קטן?
ד. האם השתחוואה או הקשת זרועות נחשבת מעשה לענין חיוב חטאת? האם עקימת שפתיים היא מעשה?
ה. איזהו 'חובר חבר' ומה עונשו?
ו. מה דינו של המקטר לשד או מקטר לחבר?
ז. איזה עונש מגיע לנשאל לבעל אוב או לידעוני?
ח. איזהו מעונן ומנחש?

א. הידעוני, אין בו מעשה (שבהכנסת העצם לפיו עדיין אינו מדבר, רק אחר כך מדבר העצם מאליו. רש"י). הלכך לרבי יוחנן, לחכמים [שפוטרים את המגדף מחטאת] אין בו חיוב חטאת, ורבי עקיבא מחייב. ולריש לקיש אפילו לרבי עקיבא פטור.

עשה מעשה אוב וידעוני בהעלם אחד, אינו חייב אלא אחד [כי גם לרבי יוחנן שמחייב חטאת על ידעוני לרבי עקיבא, הואיל ושניהם ב'לאו' אחד נאמרו, אין בהם חילוק חטאות].

הרמב"ם פסק שהידעוני [שעשה מעשה] חייב חטאת. ואם עשה מעשה אוב וידעוני – חייב שתים (ע' שגגות א, ד, ד, א; עכו"ם ו ובנו"כ. עוד בבאור שיטתו – ע' במשנה למלך הל' מעשה הקרבנות יח, ד-ה; אבני נזר אה"ע ג, ב; אבי עזרי (קמא) סנהדרין יד; משך חכמה קדושים כ, ו). והרמב"ן (ל"ת ט) כתב שהלכה כרבי יוחנן.

ב. חילוק הלאוין שבתורה קובע חילוק החטאות, שאם נאמר 'לאו' אחד – מביא חטאת אחת. ואם שני לאוין וכתר אחד [כגון במפטם וסך בשמן המשחה] – מביא שתי חטאות.

ואולם שתי עבירות שיש בהן 'לאו' משותף, וחילק הכתוב במיתתן [כגון בעל אוב וידעוני שנאמר ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני, מות יומתו...] – לריש לקיש (כהסבר רב פפא) צריך להתחייב שתי חטאות (אלא שידעוני פטור לגמרי מחטאת, כאמור) ולרבי יוחנן – אינו חייב אלא חטאת אחת.

משמעות הסוגיא בכריתות (י) כריש לקיש שהמיתות מחלקות. וכן פסק הרמב"ם (שגגות ד, א ובסהמ"צ). והרמב"ן כתב שהלכה כרבי יוחנן. (ע"ע בשו"ת אבני נזר אה"ע ג, ב).

לענין לאו אחד ושני כריתות, שנינו (בכריתות יא): שהאוכל נותר ופיגול חייב שתים – ולכאורה הוא לאו אחד ושתי כריתות (ע' מעילה יז: ותוס' כריתות שם ד"ה שאם; חינוך רטו). ומשמע שגם כריתות מחלקות. ואולם יש דעות שפיגול נותר שני לאוין הם – שבספרי דרשו אזהרה לפיגול מ'לא תאכל כל תועבה' וכמש"כ רמב"ם פסוה"מ יח. וע' מנחת חינוך שם).

ע"ע בפירוט בכריתות ג.

ג. עבירה שאין בה מעשה – חכמים פוטרים מחטאת (לעשה בשגגה; ועשה אחת...; אשר לא תעשינה) ורבי עקיבא מחייב.

לדעת ר' יוחנן, מחייב רע"ק אפילו ללא שום מעשה, וחכמים מחייבים במעשה קטן כגון כפיפת קומה [אבל המגדף פטור, אעפ"י שישנה עקימת שפתים – לפי שישנו בלב. ועדים זוממים – לפי שישנם בראיה / באיה. ולפירוש התוס', כל הדברים התלויים בדיבור ולא נוצר מהם מעשה – פטור, וכגון מקלל אביו, מסית ומדיח ונביא השקר].

ולריש לקיש, לרבי עקיבא צריך מעשה קטן כגון עקימת שפתים וכפיפת קומה [אבל ידעוני שאין בו מעשה כלל – פטור]. ולחכמים אינו חייב אלא במעשה גדול, כגון קיטור וזיבוח. ישנה חטאת הבאה על דיבור – בשבועת בטוי, שבועת העדות ושבועת הדיינים. (וע' בשבועות כב).

ד. כפי שנתבאר, לריש לקיש השתחואה והקשת זרועות ועקימת שפתים אינן נחשבות כמעשה לחכמים אלא לרבי עקיבא. ולרבי יוחנן הוו 'מעשה' גם לחכמים, מלבד במגדף פוטרים חכמים הואיל וישנו בלב. וכן עדים זוממים פטורים מקרבן הואיל וישנם בראיה / באיה. (ולפירוש המובא בתוס', דיבור שלא נעשה בו מעשה אפילו לרבי יוחנן אין חייבים עליו).

ומבואר בסוגיא נפ"מ לענין מלקות [למאן דאמר לאו שאין בו מעשה אין לוקים עליו] בחסימה ובהנהגת כלאים בקול; לר' יוחנן חייב ולריש לקיש פטור.

ה. 'חובר חבר' האמור בתורה הוא המחבר בעלי חיים על ידי לחשים, בין גדולים בין קטנים – באזהרה ולא בסקילה.

אמר אביי: הלכך המצמיד זיבורא ועקרב אסור. (ואם היו רודפים אחריו מותר משום פקוח נפש. עפ"י רש"י וש"פ).

לחישת נחשים ועקרבים שלא יזיקוהו ללא חיבורם, אינו בכלל האיסור, הלכך מותר אפילו ללא סכנה (כ"מ להלן קא. כפרש"י ובאו"ח שכתב, מה).

לדברי רבא, המקטר לחבר שדים לצורך העלאה באוב – דינו כבעל אוב בסקילה ובכרת. תמהני במה שכתב מהר"ץ חיות שחובר חבר ודונו בסקילה. ואולי כוונתו למחבר שדים ע"י הקטרה. ונראה שזו גם כוונת התוס' לעיל מו. ד"ה שתי. וע"ע שפת אמת כריתות ג:).

ו. המקטר לשד הממונה על העלאת אוב – עולא פירש שהוא בכלל בעל אוב. ורבא אמר, עובד עבודת כוכבים הוא, אבל מקטר לחבר שדים לכאן אינו לשם אלהות אלא שע"י הקטרה נעשה הכישוף, והרי דינו כבעל אוב.

ז. הנשאל באוב וידעוני – באזהרה ולא במיתה (רש"י: באזהרת אל תפנו אל האבת ואל הידענים. תוס': לא ימצא בך... ושאל אוב וידעני).

הנשאל בהם באזהרה ולוקה מכת מרדות. ואם כיוון מעשיו ועשה כפי מאמרם – לוקה (רמב"ם – עכו"ם יא, ד).

ח. 'מעונן' – רבי שמעון אומר: זה המעביר שבעה מיני זכור על העין. וחכמים אומרים: זה האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר: זה המחשב עתים ושעות ואומר היום יפה לצאת, מחר יפה ליקח וכד'.

יש לומר שאין כאן מחלוקת בין רבי עקיבא וחכמים, אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא. וכן פסק הרמב"ם ז"ל. ונדרוש 'מעונן' מלשון עינים ומלשון עונה (ר"ן).

'מנחש' – זה האומר פתו נפלה מפיו (צריך לדאג היום מהיזק), מקלו נפל מידו, בנו קורא לו מאחריו, עורב קורא לו, צבי הפסיקו בדרך, נחש מימינו, שועל משמאלו; אל תתחיל בי, שחרית הוא, ראש חדש הוא, מוצאי שבת הוא. וכגון אלו המנחשים בחולדה בעופות ובדגים (כשיוצאים לדרך או כשמתחילים שום דבר).

יש אומרים שסימנים וניחושים המקובלים אצל המון העם ואינם מסתמכים על חכמת הטבע והאצטגנינות – הריהם בכלל האיסור. אבל דברים שעל פי חכמת האצטגנינות, הואיל ויש בה ממש, אעפ"י שיכול האדם להתנער מהם בהתגברות שכלו על מדותיו ותכונותיו הטבעיות, אין איסור להתחשב באותה חכמה ולהישמר ממקרים העלולים לבוא. ועל פי זה נוהגים ההמון שאין מתחילים דברים בימים שני ורביעי, וכן נמנעים מלישא אשה כשהלבנה נחסרת. ואעפ"כ אסרו חכמים לחקור ולשאול אחר העתידות, כי יביא קצת אל הסרת ההשגחה וסילוק הבחירה, ולמדו זאת מתמים תהיה עם ה' אלקיך (עפ"י הר' דוד).

והרמב"ן ז"ל הסכים בתשובה שאפילו במה שנאסר משום נחש, אין איסור אלא לשאול בהם, אבל לעשות מעשה כנגדם – אין לנו.

והרמב"ם ז"ל סובר שבכלל האיסור הוא ללמוד על השעות והעתים הטובים והרעים, או להתחשב באותם דברים בנוגע לעתיד (ע' הל' עכו"ם יא), גם בדברים שעל פי חכמת האצטגנינות. וצריך עיון (עפ"י ר"ן).
 עוד בעניני ניהוש וסימנים – ע' בחולין צה.

דף סו

קמג. א. מה עונשו של המקלל אביו ואמו? מה דינה של הבת שקיללה, וכן טומטום ואנדרוגינוס?
 ב. אזהרתו מניין?
 ג. מה הדין כשקללם שלא בשם?

א. המקלל אביו ואמו – בסקילה (גזרה שוה דמיו בו – דמיהם בס). וכן דינה של הבת המקללת, וכן טומטום ואנדרוגינוס (איש איש).

בירושלמי (ה"א) מובא שיש עונש כרת למקלל אביו ואמו [ומה שלא שנו זאת במשנת כריתות – משום שאינו במעשה. ע' שטמ"ק ריש כריתות. ומשום כך אין בו חטאת. עפ"י תורת כהנים]. ויש אומרים שתלמוד שלנו חולק על הירושלמי בדבר. (ע"ע בספר המצוות להרמב"ם שם ובהערות ר"ה העליר; אמת ליעקב קדושים כ,ט).

ב. אזהרת מקלל אביו ואמו למדוה במסקנא מיתור אלהים לא תקלל; ונשיא בעמך לא תאר, שאזהרה אחת מהן מיותרת [כי יש ללמדה מחברתה ומלא תקלל חרש ב'מה הצד']. ואם אינה ענין לגופה תנהו ענין לאב ואם.

כיון שנלמד מונשיא בעמך... אינו חייב אלא באב ה'עושה מעשה עמך' וכדין המקלל את חברו (עפ"י גמרא פה. ורש"י).

ג. קללם שלא בשם – פטור.
 קילל בכינוי – לחכמים (= רבי מנחם ברבי יוסי) פטור, ולרבי מאיר חייב.
 הרמב"ם פסק לפטור. וצידד החזו"א שאעפ"כ עבר בלאו דאורייתא.

דין המקלל חברו ועצמו – בשבועות לו.

קמד. א. הבא על קטנה המאורסה בעדים והתראה – מה דינו?
 ב. מה דינו של הבעל נערה המאורסה שנבעלה בעבר שלא כדרכה ועדיין היא בתולה?

א. הבא על קטנה המאורסה; לחכמים דינו בסקילה, ולר' מאיר אינו נסקל. ואמר רב שמסתבר שלרבי מאיר חייב חנק. וכן דעת רבי יונתן (ומת האיש השכב עמה לבדו). ואילו לרבי יאשיה פטור לגמרי (ומתו גם שניהם – עד שיהיו שניהם שוים).

בקטנה נשואה, לתירוץ אחד בתוס' לרבי יאשיה פטור ולרבי יונתן חייב בין לרבי מאיר בין לחכמים. ולתירוץ אחר – לחכמים חייב חנק. ולפירוש רבנו תם לדברי הכל חייב.